

ماهنامه تحلیلی انرژی (۲۴)

دوره دهم

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن

کد موضوعی: ۳۱۰

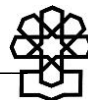
شماره مسلسل: ۱۶۶۱۰

مهرماه ۱۳۹۸

به نام خدا

فهرست مطالب

۱. میانگین قیمت فوب خلیج فارس پنج فرآورده اصلی نفتی در ماه ژوئیه ۲۰۱۹..... ۱
۲. تحولات بازار جهانی نفت طی ماه ژوئیه ۲
۳. پیش‌بینی وضعیت بازار نفت در فصل سوم و چهارم ۲۰۱۹..... ۶
۴. افق همکاری‌های عراق و عمان در حوزه نفت (با نظر به فرصت‌ها و تهدیدها بر منافع ایران)..... ۱۵
۵. منابع و مآخذ ۲۱

ماهنامه تحلیلی انرژی (۲۴)

دوره دهم

میانگین قیمت فوب خلیج فارس پنج فرآورده اصلی نفتی در ماه ژوئیه ۲۰۱۹

نفت کوره (۱۸۰)

۴۱۱/۱۹

(دلار به ازای تن متریک)

نفتا

۴۸۷/۶۸۷

(دلار به ازای تن متریک)

نفتگاز

۷۷

(دلار به ازای هر بشکه)

سوخت جت

۷۶/۶۸

(دلار به ازای هر بشکه)

بنزین سوپر

۷۰/۶۴

(دلار به ازای هر بشکه)

مأخذ: امور بین الملل شرکت ملی نفت.

خلاصه مدیریتی

- براساس ترازهای موجود آژانس بین‌المللی انرژی، در سه ماهه سوم سال جاری تقاضا برای نفت اوپک به ۳۰/۶ میلیون بشکه در روز خواهد رسید که ۹۴۰ هزار بشکه در روز بیشتر از میزان عرضه اعضا در شرایط کنونی است.
- براساس گزارش بازار نفت اوپک، میانگین قیمت نفت اوپک در ماه ژوئیه ۱/۷۹ دلار (۲/۸ درصد) نسبت به ماه ژوئن افزایش یافت و به ۶۴/۷۱ دلار به ازای هر بشکه رسید. عامل این افزایش قیمت، میزان تقاضای نفت خام آسیا بوده است.
- مطالعات مختلفی جهت محاسبه اثر اقتصادی جنگ تجاری چین و آمریکا انجام شده‌اند و نتیجه تمامی این مطالعات نشان می‌دهد که تداوم این وضعیت، اقتصاد دو کشور و جهان را تحت تأثیر قرار خواهد داد.

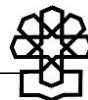
• براساس آمار سال ۲۰۱۹ بی پی، سهم بازار ایران از صادرات جهانی گاز کمتر از ۲ درصد است که با توجه به منابع و موقعیت ایران، سهم بسیار ناچیزی است و جا دارد برای بهبود جایگاه ایران در بازار جهانی گاز تلاش بیشتری صورت گیرد.

۱. تحولات بازار جهانی نفت طی ماه ژوئیه

عرضه

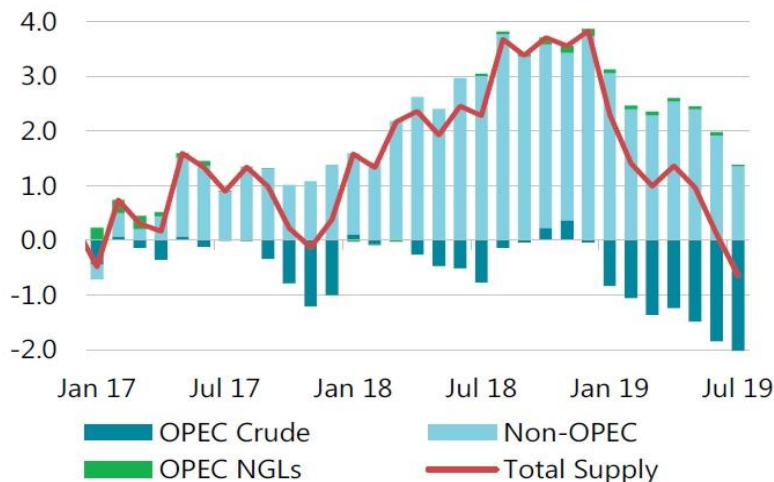
براساس گزارش آژانس بین‌المللی انرژی، طی ماه ژوئیه عرضه نفت خام جهان ۶۰ هزار بشکه در روز کاهش یافت و به متوسط ماهیانه ۱۰۰/۳ میلیون بشکه در روز رسید. علت این کاهش عرضه طوفان بیری^۱ در آمریکا، افت تولید نفت عربستان و کاهش عرضه نفت ایران و ونزوئلا به موجب تحریم‌ها عنوان شده است. این عوامل باعث شد نفت اوپک در ماه گذشته با کاهش ۱۹۰ هزار بشکه در روز به‌طور متوسط به ۲۹/۷۱ میلیون بشکه در روز برسد. در مقابل، عرضه نفت غیراوپک ۱۶۰ هزار بشکه در روز افزایش یافت و به‌طور میانگین به ۶۴/۹ میلیون بشکه در روز رسید. عامل این بالا رفتن عرضه بازگشت از دوره تعمیر و نگهداری پالایشگاه دریای شمال و برزیل اعلام شده است.

در نمودار ۱ روند تغییرات سالیانه عرضه نفت اوپک و غیراوپک تا پایان ژوئیه سال جاری ارائه شده است.

نمودار ۱. روند تغییرات عرضه نفت اوپک و غیراوپک تا پایان ماه گذشته

(میلیون بشکه در روز)

مأخذ: آژانس بین‌المللی انرژی.

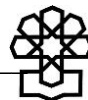
همان‌طور که در نمودار ۱ مشاهده می‌شود، در ماه ژوئیه برای پنجمین ماه متوالی براساس توافق اوپک پلاس (مبنی بر کاهش عرضه ۱/۲ میلیون بشکه در روز در بازار جهانی نفت)، میزان تطابق کاهش از ۱۱۸ درصد ماه ژوئن به ۱۳۴ درصد در ماه ژوئیه افزایش یافت. به عبارت دیگر، بازار جهانی نفت انطباق بیشتری با توافق اوپک پلاس داشت. براساس ترازهای موجود آژانس بین‌المللی انرژی، در سه ماهه سوم سال جاری تقاضا برای نفت اوپک به ۳۰/۶ میلیون بشکه در روز خواهد رسید که ۹۴۰ هزار بشکه در روز بیشتر از میزان عرضه اعضا در شرایط کنونی است. در فصل چهارم این میزان به ۳۰/۱ میلیون بشکه در روز خواهد رسید که ۴۰۰ هزار بشکه در روز بالاتر از تولید نفت اوپک در ماه ژوئیه است. با وجود این، در اوایل سال ۲۰۲۰ بازار جهانی

نفت با مازاد عرضه مواجه خواهد بود و تقاضا برای نفت اوپک به ۲۸/۴ میلیون بشکه در روز خواهد رسید.

تقاضا

طی ماه ژوئیه، میزان رشد تقاضای نفت در سال جاری ۱/۱ میلیون بشکه در روز پیش‌بینی شده که نسبت به پیش‌بینی قبلی آژانس بین‌المللی انرژی ۰/۱ میلیون بشکه در روز کمتر شده است. براساس پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول برای سال‌های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ رشد تقاضای جهانی نفت به ترتیب ۳/۲ و ۳/۵ درصد خواهد بود. علت این کاهش در پیش‌بینی تقاضا، افت تقاضا از سوی کشورهای هند، عربستان سعودی، کره و چند کشور اروپایی ذکر شده است. دورنمای اقتصاد ضعیف جهان باعث اصلاح پیش‌بینی‌های قبلی آژانس بین‌المللی انرژی به میزان ۵۰ هزار بشکه در روز کمتر نسبت به قبل شده است.

در جدول ۱ میزان تقاضای نفت جهان در سال ۲۰۱۸ و پیش‌بینی سال ۲۰۲۰ ارائه شده است.

جدول ۱. تقاضای نفت جهان در سال ۲۰۱۸ و پیش‌بینی‌ها تا سال ۲۰۲۰

(میلیون بشکه در روز)*

منطقه	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰
آفریقا	۴/۲	۴/۳	۴/۴
آمریکا	۳۱/۹	۳۲	۳۲/۳
آسیا پاسیفیک	۳۵/۱	۳۵/۸	۳۶/۶
اروپا	۱۵	۱۵/۱	۱۵/۲
فدراسیون روسیه	۴/۷	۴/۸	۴/۹
خاورمیانه	۸/۳	۸/۳	۸/۳
جهان	۹۹/۳	۱۰۰/۴	۱۰۱/۷
درصد تغییر سالیانه	۱/۱	۱/۱	۱/۳
تغییر سالیانه (میلیون بشکه در روز)	۱/۱	۱/۱	۱/۳
تغییرات نسبت به پیش‌بینی قبلی گزارش آژانس بین‌المللی انرژی (میلیون بشکه در روز)	۰/۲	۰/۱	۰

مأخذ: آژانس بین‌المللی انرژی.

*به انضمام بیوسوخت

قیمت

براساس گزارش بازار نفت اوپک، میانگین قیمت نفت اوپک در ماه ژوئیه ۱/۷۹ دلار یا ۲/۸ درصد افزایش یافت و به ۶۴/۷۱ دلار به ازای هر بشکه رسید. عامل این افزایش قیمت، میزان تقاضای نفت خام آسیا بوده است. میانگین نفت برنت و وست‌تگزاس اینترمدیت در ماه گذشته به ترتیب با ۱/۹ و ۵/۲ درصد افزایش به بشکه‌ای ۶۴/۲۱ و ۵۷/۵۵ دلار اعلام شده است. میانگین نفت سنگین ایران در ماه گذشته ۶۲/۶۴ دلار به ازای هر بشکه بود که نسبت به ماه ژوئن ۲/۹ درصد افزایش یافت. متوسط نفت سبک بصره، عرب و بونی در ماه ژوئیه به ترتیب ۶۵/۶۱، ۶۴/۳۹ و

۶۵/۹۵ دلار به ازای هر بشکه بود که نسبت به ماه ژوئن ۲۰۱۴، ۲/۶ و ۰/۵ درصد افزایش داشت.

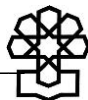
۲. پیش‌بینی وضعیت بازار نفت در فصل سوم و چهارم ۲۰۱۹

مقدمه

بعد از آنکه در اواخر سال ۲۰۱۸ قیمت‌های نفت روند نزولی به خود گرفت تولیدکنندگان اوپک با همکاری برخی تولیدکنندگان غیراوپک تصمیم گرفتند که از ابتدای سال ۲۰۱۹ به مقدار ۱/۲ میلیون بشکه در روز از سطح تولید خود را کاهش دهند این تصمیم باعث تقویت قیمت نفت شد و اگرچه این تصمیم در اجلاس ماه بعدی اوپک برای ۹ ماه دیگر تمدید شد و از طرف دیگر تحریم‌های آمریکا علیه ایران و ونزوتلا نیز موجب خروج مقادیر زیادی نفت از بازار شد، اما با وجود این، قیمت‌ها افزایش نیافت. یکی از مهم‌ترین دلایل این مسئله نگرانی جدی در مورد رشد اقتصاد جهانی به دلیل اختلافات تجاری بین آمریکا و چین و به تبع آن میزان رشد تقاضای نفت در سال ۲۰۱۹ است که در این گزارش به آن پرداخته شده است.

۱-۲. رشد اقتصاد جهانی در سال ۲۰۱۹

در ژوئیه ۲۰۱۹، صندوق بین‌المللی پول جدیدترین گزارش چشم‌انداز خود از اقتصاد جهانی را منتشر کرد. پیش‌بینی جدید این نهاد معتبر بین‌المللی از نرخ رشد اقتصادی جهان برای سال ۲۰۱۹ معادل ۳/۲ درصد است. این درحالی است که در گزارش قبلی صندوق بین‌المللی پول که در آوریل ۲۰۱۹ منتشر شد، نرخ رشد اقتصاد جهانی در سال ۲۰۱۹ معادل ۳/۳ درصد پیش‌بینی شده بود. نرخ رشد اقتصادی ۳/۲ درصد

کمترین مقدار نرخ رشد اقتصادی جهان پس از بحران اقتصادی در سال ۲۰۰۹ است (IMF, July 2019). علاوه بر این صندوق بین‌المللی پول در گزارش قبلی خود که در ژانویه ۲۰۱۹ منتشر شد، نرخ رشد اقتصاد جهانی در سال ۲۰۱۹ را معادل ۳/۵ درصد پیش‌بینی کرده بود. به‌طور کلی در چند ماه گذشته صندوق بین‌المللی پول در گزارش چشم‌انداز اقتصادی جهان به‌طور مستمر در نرخ رشد اقتصاد جهانی در سال ۲۰۱۹ تجدیدنظر نزولی کرده است.

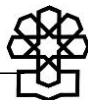
در گزارش اخیر صندوق بین‌المللی پول نرخ رشد اقتصادی اکثر کشورها، همانند نرخ رشد اقتصاد جهانی، نسبت به پیش‌بینی قبلی کاهش یافته است از جمله نرخ رشد اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه که در گزارش ماه آوریل معادل ۴/۴ درصد پیش‌بینی شده بود، اما در گزارش اخیر ۴/۱ درصد پیش‌بینی شده است. همین‌طور نرخ پیش‌بینی شده برای رشد اقتصادی منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا به میزان ۰/۵ درصد و برای نرخ رشد اقتصادی ژاپن به میزان ۰/۱ درصد نسبت به پیش‌بینی قبلی تجدیدنظر کاهشی است (جدول ۲).

جدول ۲. برآورد و پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول از نرخ رشد اقتصادی کشورها و مناطق مختلف جهان (درصد)

کشور یا منطقه	برآورد سال ۲۰۱۸	پیش‌بینی سال ۲۰۱۹ در گزارش ژوئیه ۲۰۱۹	اختلاف (پیش‌بینی نرخ رشد اقتصادی سال ۲۰۱۹ با گزارش آوریل ۲۰۱۹)
جهان	۳/۶	۳/۲	-۰/۱
اقتصادهای توسعه یافته	۲/۲	۱/۹	۰/۱
آمریکا	۲/۹	۲/۶	۰/۳
منطقه یورو	۱/۹	۱/۳	۰
ژاپن	۰/۸	۰/۹	-۰/۱
اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه	۴/۵	۴/۱	-۰/۳
روسیه	۲/۳	۱/۲	-۰/۴
چین	۶/۶	۶/۲	-۰/۱
هند	۶/۸	۷	-۰/۳
برزیل	۱/۱	۰/۸	-۱/۳
خاورمیانه و شمال آفریقا	۱/۶	۱	-۰/۵

Source: IMF, World Economic Outlook, July 2019.

همان‌طور که در جدول فوق ملاحظه می‌شود برآوردهای صندوق بین‌المللی پول نشان می‌دهد که اکثر کشورها و مناطق به استثنای هند، در سال ۲۰۱۹ رشد کمتری نسبت به سال ۲۰۱۸ داشته باشند. یکی از علل کاهش نرخ رشد اقتصادی پیش‌بینی شده، جنگ تجاری چین و آمریکا است که علاوه بر اینکه اثر منفی بر این دو اقتصاد بزرگ جهانی داشته، بر اقتصاد سایر کشورها نیز اثرگذار بوده است. علاوه بر صندوق بین‌المللی پول، سایر مؤسسات اقتصادی نیز از سال گذشته در

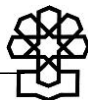
پیش‌بینی‌های خود از رشد اقتصادی جهان برای سال ۲۰۱۹ تجدید نظر کرده‌اند از جمله در ماه می ۲۰۱۹ سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) جدیدترین گزارش چشم‌انداز خود از اقتصاد جهانی را منتشر کرد. در این گزارش، پیش‌بینی OECD از نرخ رشد اقتصاد جهانی در سال ۲۰۱۹، نسبت به پیش‌بینی قبلی این نهاد که در نوامبر ۲۰۱۸ بود، کاهش یافته است. در گزارش نوامبر ۲۰۱۸، نرخ رشد اقتصاد جهانی در سال ۲۰۱۹، معادل ۳/۵ درصد پیش‌بینی شده بود در حالی که در گزارش جدید، نرخ پیش‌بینی شده معادل ۳/۳ درصد است، مهم‌ترین علت این کاهش، جنگ تجاری آمریکا و چین ذکر شده است. بنا بر تحلیل ارائه شده در این گزارش، جنگ تجاری آمریکا و چین و افزایش تعرفه‌های تجاری، شرایط نااطمینانی در بازارهای بین‌المللی، جهت توسعه فعالیت‌های صنعتی و تجاری را ایجاد کرده که موجب کاهش سطح سرمایه‌گذاری‌های صنعتی و تجاری شده است. کاهش سطح فعالیت‌های صنعتی و اقتصادی در دنیا، به‌طور قطع بر میزان تقاضای انرژی و به‌طور خاص تقاضای نفت و گاز اثر خواهد داشت. از همین‌رو، در صورت ادامه جنگ تجاری آمریکا و چین و ادامه وضعیت نااطمینان ایجاد شده جهت تحقق سرمایه‌گذاری‌ها، انتظار می‌رود که سطح فعالیت‌های اقتصادی رونقی نگیرد و در این شرایط نمی‌توان انتظار افزایش تقاضا را در بازار نفت و گاز داشت.

۲-۲. جنگ تجاری آمریکا و چین و اثر آن بر رشد اقتصاد جهانی

در سال ۲۰۱۷ مجموع تجارت آمریکا و چین به ۶۳۶ میلیارد دلار رسید و چین بزرگ‌ترین طرف تجاری آمریکا شد. در سال ۲۰۱۷ چین سومین مقصد صادرات کالاهای آمریکا پس از کانادا و مکزیک بود و ارزش صادرات آمریکا به چین در این سال به ۱۱۵

میلیارد دلار رسید. در مقابل، چین هم بزرگ‌ترین منبع کالاهای وارداتی به آمریکا در سال ۲۰۱۷ بوده به طوری که ارزش واردات چین به آمریکا در این سال به ۵۰۶ میلیارد دلار رسیده است. افزایش کسری تراز تجاری آمریکا با چین در سال‌های اخیر و ایجاد عدم توازن در روابط تجاری این دو کشور، موجب شد تا رئیس‌جمهور آمریکا، دونالد ترامپ وارد عمل شود و با وضع تعرفه‌های جدید بر روی بخشی از کالاها و محصولات وارداتی از چین به آمریکا، سعی نماید تا این روند را کنترل کند و تاحدی عدم توازن در رابطه تجاری دو کشور را کاهش دهد. از همین‌رو، در ۲۲ مارس ۲۰۱۸ ترامپ توافقنامه‌ای جهت وضع تعرفه بر برخی محصولات وارداتی از چین را امضا کرد. در سوم آوریل ۲۰۱۸، دولت آمریکا فهرستی از ۱۳۳۳ مورد کالای وارداتی از چین، به ارزش ۵۰ میلیارد دلار، که تعرفه آنها ۲۵ درصد افزایش یافته بود را منتشر کرد. اکثر اقلام این فهرست، تولیدات استراتژیک چین بودند. بلافاصله پس از انتشار این فهرست توسط آمریکا، دولت چین هم فهرست ۱۰۶ قلم کالای وارداتی از آمریکا به ارزش ۵۰ میلیارد دلار را منتشر نمود و اعلام کرد که تعرفه این کالاها را به میزان ۲۵ درصد افزایش داده است. به این ترتیب، جنگ تعرفه‌ای بین دو دولت آغاز شد و به‌رغم مذاکرات متعدد، دو کشور موفق نشدند به تفاهمی در این زمینه دست یابند (Bloomberg, 2019).

از آنجاکه آمریکا و چین دو اقتصاد بزرگ دنیا هستند، جنگ تجاری آنها اثر جدی بر اقتصاد کل دنیا خواهد داشت. محاسبه اثر اقتصادی افزایش تعرفه‌ها بر آمریکا، چین و اقتصاد دنیا پیچیده است، زیرا ادامه روند این جنگ همچنان نامعلوم است. با این حال، مطالعات مختلفی برای محاسبه اثر اقتصادی این جنگ تجاری انجام شده‌اند و نتیجه تمامی این مطالعات نشان می‌دهد که تداوم این وضعیت اقتصاد دو کشور و جهان را تحت تأثیر قرار خواهد داد.

۲-۳. چشم‌انداز بازار نفت در فصل سوم و چهارم ۲۰۱۹

در چند ماه گذشته همه مؤسسات معتبر نفتی تحت تأثیر کاهش رشد اقتصاد جهانی در سال ۲۰۱۹، در برآوردهای خود در تقاضای جهانی برای سال ۲۰۱۹ تجدیدنظر کرده‌اند که در ذیل به برآوردهای انجام شده آژانس بین‌المللی انرژی، سازمان اوپک و اداره اطلاعات انرژی آمریکا برای فصول سوم و چهارم ۲۰۱۹ اشاره می‌شود.

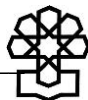
۲-۴. آژانس بین‌المللی انرژی

براساس گزارش آژانس بین‌المللی انرژی، تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۱۹ حدود ۱/۱ میلیون بشکه در روز رشد داشته و از ۹۹/۳ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۸ به ۱۰۰/۴ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۹ خواهد رسید. این در حالی است که در گزارش ماه ژوئیه این مؤسسه، میزان رشد تقاضای جهانی در سال ۲۰۱۹، حدود ۱/۵ میلیون بشکه در روز پیش‌بینی شده بود که از ۹۹/۲ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۸ به ۱۰۰/۷ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۹ خواهد رسید که در یک سال اخیر به تدریج حدود ۴۰۰ هزار بشکه در روز در برآوردهای خود از تقاضای جهانی در سال ۲۰۱۹ تجدیدنظر کرده است. این نهاد برآورد کرده که در فصل سوم ۲۰۱۹ تقاضای جهانی نفت نسبت به فصل دوم ۲۰۱۹ به مقدار ۱/۶ میلیون بشکه در روز رشد داشته و از ۹۹/۷ میلیون بشکه در روز به ۱۰۱/۳ میلیون بشکه در روز برسد و در فصل چهارم ۲۰۱۹ تقاضای جهانی نسبت به فصل سوم ۲۰۱۹ به مقدار ۱۰۰ هزار بشکه در روز رشد داشته و از ۱۰۱/۳ میلیون بشکه در روز به ۱۰۱/۴ میلیون بشکه در روز برسد. از آنجایی که این نهاد برآورد کرده تقاضا برای نفت خام اوپک در فصل سوم و چهارم ۲۰۱۹ به ترتیب ۳۰/۶ و ۳۰/۱ میلیون بشکه در روز باشد در این صورت اگر

اوپک سطح تولید کنونی خود (تولید اوپک در ماه ژوئیه ۲۰۱۹ براساس برآوردهای آژانس ۲۹/۷۱ میلیون بشکه در روز بوده است) را حفظ کند، در فصول سوم و چهارم ۲۰۱۹ شاهد حدود ۸۹۰ و ۳۹۰ هزار بشکه در روز کمبود عرضه در بازار خواهیم بود (IEA, August 2019).

۵-۲. سازمان اوپک

سازمان اوپک در جدیدترین گزارش ماهیانه بازار نفت (اگوست ۲۰۱۹) برآورد کرده است که تقاضای جهانی در سال ۲۰۱۹ به مقدار ۱/۱ میلیون بشکه در روز رشد داشته و از ۹۸/۸۲ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۸ به ۹۹/۹۲ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۹ برسد این در حالی است که گزارش ماهیانه بازار نفت (اگوست ۲۰۱۸) برآورد کرده بود که تقاضای جهانی در سال ۲۰۱۹ به مقدار ۱/۵ میلیون بشکه در روز رشد داشته و از ۹۸/۸ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۸ به ۱۰۰/۳ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۹ برسد که در یک سال اخیر به تدریج حدود ۴۰۰ هزار بشکه در روز در برآوردهای خود از تقاضای جهانی در سال ۲۰۱۹ تجدیدنظر کرده است. این نهاد برآورد کرده که در فصل سوم ۲۰۱۹ تقاضای جهانی نسبت به فصل دوم ۲۰۱۹ به مقدار ۱/۴۴ میلیون بشکه در روز رشد داشته و از ۹۹/۲۵ میلیون بشکه در روز به ۱۰۰/۶۹ میلیون بشکه در روز برسد و در فصل چهارم ۲۰۱۹ تقاضای جهانی نسبت به فصل سوم ۲۰۱۹ به مقدار ۲۲۰ هزار بشکه در روز رشد داشته و از ۱۰۰/۶۹ میلیون بشکه در روز به ۱۰۰/۹۱ میلیون بشکه در روز برسد. از آنجایی که این نهاد برآورد کرده تقاضا برای نفت خام اوپک در فصل سوم و چهارم ۲۰۱۹ به ترتیب ۳۱/۶۶ و ۳۰/۱۷ میلیون بشکه در روز باشد در این صورت اگر اوپک سطح تولید کنونی خود

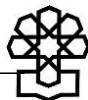
تولید اوپک در ماه ژوئیه ۲۰۱۹ براساس برآوردهای اوپک ۲۹/۶۱ میلیون بشکه در روز بوده است) را حفظ کند، در فصول سوم و چهارم ۲۰۱۹ به ترتیب شاهد ۲۰۵۰ و ۵۶۰ هزار بشکه در روز کمبود عرضه در بازار خواهیم بود (Opec, August 2019).

۶-۲. اداره اطلاعات انرژی آمریکا

در گزارش چشم‌انداز کوتاه‌مدت انرژی (آگوست ۲۰۱۹) اداره اطلاعات انرژی آمریکا برآورد کرده است که مصرف جهانی در سال ۲۰۱۹ به مقدار ۱ میلیون بشکه در روز رشد داشته و از ۹۹/۹۰ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۸ به ۱۰۰/۹۰ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۹ رسیده است. این در گزارش چشم‌انداز کوتاه‌مدت انرژی (آگوست ۲۰۱۸) برآورد شده است که مصرف جهانی در سال ۲۰۱۹ به مقدار ۱/۶۱ میلیون بشکه در روز رشد داشته و از ۱۰۰/۰۵ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۸ به ۱۰۱/۶۶ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۹ برسد که در یک سال اخیر به تدریج حدود ۶۰۰ هزار بشکه در روز در برآوردهای خود از مصرف جهانی در سال ۲۰۱۹ تجدیدنظر نزولی کرده است. این نهاد برآورد کرده که در فصل سوم ۲۰۱۹ مصرف جهانی نسبت به فصل دوم ۲۰۱۹ به مقدار ۱/۲۵ میلیون بشکه در روز رشد داشته و از ۱۰۰/۲۹ میلیون بشکه در روز به ۱۰۱/۵۴ میلیون بشکه در روز برسد و در فصل چهارم ۲۰۱۹ مصرف جهانی نسبت به فصل سوم ۲۰۱۹ به مقدار ۴۴۰ هزار بشکه در روز رشد داشته و از ۱۰۱/۵۴ میلیون بشکه در روز به ۱۰۱/۹۸ میلیون بشکه در روز برسد. براساس برآوردهای این نهاد بازار در فصل سوم با ۱۳۰ هزار بشکه در روز کمبود عرضه مواجه خواهد بود این در حالی است که در فصل چهارم حدود ۲۹۰ هزار بشکه در روز مازاد عرضه در بازار خواهیم داشت (EIA, August 2019).

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

تداوم و گسترش جنگ تجاری چین و آمریکا، موجب ایجاد نااطمینانی در کل اقتصاد جهانی شده و به دنبال این عدم اطمینان، انتظار می‌رود که شاهد کاهش سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی در سطح جهانی باشیم. چنانچه جنگ تجاری آمریکا و چین تداوم داشته باشد، شاهد اثر منفی آن بر اقتصاد هر دو کشور خواهیم بود و از آنجایی که اقتصاد آمریکا و چین، دو اقتصاد بزرگ دنیا هستند، کند شدن حرکت اقتصاد در این دو کشور قطعاً بر روند حرکت اقتصاد در سایر کشورها نیز مؤثر خواهد بود و در نهایت موجب کند شدن اقتصاد جهانی خواهد شد. از این رو اغلب مؤسسات اقتصادی از جمله صندوق بین‌المللی پول در برآوردهای اولیه خود از رشد اقتصاد جهانی برای سال ۲۰۱۹ تجدیدنظر نزولی کرده‌اند. به دلیل کاهش برآوردها از رشد اقتصاد جهانی، مؤسسات معتبر نفتی نیز در برآوردهای خود از تقاضای جهانی برای سال ۲۰۱۹ تجدیدنظر نزولی کردند. آژانس بین‌المللی انرژی و سازمان اوپک در برآوردهای اولیه خود از تقاضای جهانی برای سال ۲۰۱۹ (نسبت به آگوست ۲۰۱۸) حدود ۴۰۰ هزار بشکه در روز و اداره اطلاعات انرژی آمریکا ۶۰۰ هزار بشکه در روز تجدیدنظر نزولی کرده‌اند. با این حال براساس برآوردهای سازمان اوپک در فصول سوم و چهارم ۲۰۱۹ به ترتیب شاهد ۲۰۵۰ و ۵۶۰ هزار بشکه در روز کمبود عرضه در بازار خواهیم بود و براساس برآوردهای آژانس بین‌المللی انرژی در فصول سوم و چهارم ۲۰۱۹ حدود ۸۹۰ و ۳۹۰ هزار بشکه در روز کمبود عرضه در بازار خواهیم داشت و براساس برآوردهای اداره اطلاعات انرژی آمریکا در فصل سوم بازار با ۱۳۰ هزار بشکه در روز کمبود عرضه مواجه خواهد بود این در حالی است که در فصل چهارم حدود ۲۹۰ هزار بشکه در روز مازاد عرضه در بازار خواهیم داشت.

۳. افق همکاری‌های عراق و عمان در حوزه نفت (با نظر به فرصت‌ها و تهدیدها بر منافع ایران)

مقدمه و طرح مسئله

کشور عمان در سال‌های اخیر در پی اجرای برنامه‌های توسعه در صنعت نفت و گاز بوده است. در این راستا توجه زیادی به تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز از جمله ساخت پالایشگاه و خطوط لوله مورد نیاز داشته است. لذا برای تحقق این هدف به دنبال سرمایه‌گذاری مشترک با شرکت‌های بین‌المللی و کشورهای نفتی منطقه در بخش‌های بالادستی و پایین‌دستی صنعت نفت است. در این یادداشت برخی از همکاری‌های عمان با کشورها و شرکت‌ها در زمینه نفت و گاز بررسی شده است:

تحلیل و ارزیابی

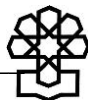
توجه دولت عمان به پروژه‌های بزرگ زیرساختی از جمله ساخت پالایشگاه‌های جدید و توسعه بخش میان‌دستی، جایگاه این کشور را در سال‌های آینده در بخش پایین‌دستی صنعت نفت تقویت خواهد کرد. این کشور در سال‌های اخیر به دنبال توسعه صنعت نفت، گاز و پالایش با همکاری کشورهای منطقه و شرکت‌های بین‌المللی نفتی بوده است. بخشی از همکاری‌های عمان و عراق به سال ۲۰۱۷ بازمی‌گردد. در آن زمان هدف دولت عمان توسعه تجارت نفت با دسترسی آسان به بازار کشورهای آسیایی بود و به همین دلیل قرارداد ایجاد زیرساخت‌های ذخیره‌سازی نفت خام در مرز عمان را با عراق امضا کرد. هدف از این قرارداد توسعه تجهیزات ذخیره‌سازی در ترمینال و پارک نفت خام رأس‌المرکز، در منطقه ویژه اقتصادی الدقم، به وسعت ۲۰۰۰ کیلومتر بود. اجرای این پروژه زیرساخت‌های لازم برای ذخیره‌سازی ۲۰۰ میلیون بشکه نفت خام را در پارک نفت خام رأس‌المرکز، ایجاد خواهد کرد. در همین زمان

عمان با کویت قراردادی برای ساخت یک پالایشگاه در بندر الدقم امضا کرده بود. مناطق اکتشاف نشده در بخش فراساحلی عمان و شرایط سرمایه‌گذاری جذاب، فرصت‌های زیادی را برای شرکت‌های بین‌المللی نفت و گاز در این کشور فراهم کرده است. از دیدگاه منطقه‌ای، عمان بهترین شرایط را برای سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی دارد. در اواخر ژوئن سال ۲۰۱۶، شرکت توسعه نفت عمان^۱ ۴ میلیارد دلار وام از بانک‌های بین‌المللی برای تأمین اعتبار توسعه پروژه‌های جدید نفت و گاز دریافت کرد. لذا با توجه به این شرایط، شرکت توسعه نفت عمان، برنامه‌هایی برای جذب بیش از ۲۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری طی پنج سال آتی در صنعت نفت و گاز این کشور دارد (Oman Oil & Gas Report, 2019).

از جمله برنامه‌های توسعه صنعت نفت دولت عمان همکاری با شرکت‌های شل و توتال در انجام فعالیت‌های اکتشاف و تولید گاز طبیعی در شمال شرق این کشور است. در اواخر فوریه سال ۲۰۱۹، شرکت‌های توتال و شل قراردادی را برای اکتشاف و توسعه پروژه‌های گازی با شرکت نفت عمان امضا کردند. این کشور همچنین با همکاری شرکت شل در حال احداث تأسیسات مایع‌سازی گاز طبیعی در شهر الدقم است. با شرکت توتال نیز در زمینه اجرای پروژه‌های ال‌ان‌جی همکاری می‌کند. علاوه بر این، عمان در حال توسعه میدان عظیم گازی خزان^۲ با همکاری شرکت بی‌پی است. لذا افزایش عرضه گاز فرصتی را برای صادرات ال‌ان‌جی به خاورمیانه و شمال آفریقا فراهم خواهد کرد. اما از سوی دیگر افزایش مصرف داخلی گاز عمان می‌تواند منابع موجود برای صادرات این حامل انرژی را تحت فشار قرار دهد.

بر اساس مطالعات انجام شده، مصرف گاز این کشور در نتیجه توسعه صنعتی و

1. Petroleum Development Oman (PDO).
2. Khazzan

رشد تولید برق، به شدت افزایش خواهد یافت و از ۲۵ میلیارد مترمکعب در سال ۲۰۱۸ به بیش از ۳۶ میلیارد مترمکعب در سال ۲۰۲۸ خواهد رسید. البته عمان با توجه به پروژه‌های افزایش تولید گاز، پتانسیل افزایش صادرات گاز طبیعی را خواهد داشت. در سال ۲۰۱۷، در حدود ۹/۶ میلیارد مترمکعب صادرات داشته که پیش‌بینی می‌شود این رقم به به حدود ۱۳ میلیارد مترمکعب در پایان سال ۲۰۱۹ برسد (Oman Oil & Gas Report, 2019).

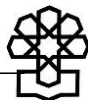
با وجود این، افزایش تقاضای داخلی به‌ویژه در بخش پتروشیمی و نیروگاه‌ها می‌تواند این رقم را تحت تأثیر قرار داده و سطح صادرات گاز را کاهش دهد. بنابراین برنامه افزایش تولید از میدان گازی خزان در اولویت تأمین تقاضای رو به رشد داخلی خواهد بود. هرچند بخشی از این افزایش تولید برای صادرات به کشورهای و بازارهای منطقه نظیر صادرات به کویت، اردن، کره جنوبی و ژاپن هدفگذاری شده است. درواقع، افزایش تقاضای داخلی سرعت رشد صادرات را کاهش خواهد داد. اما دولت عمان در نظر دارد برای افزایش توان صادراتی، سرمایه‌گذاری و توسعه میدان خزان را در دستور کار قرار دهد که این امر می‌تواند گاز مورد نیاز برای صادرات را در اختیار این کشور قرار دهد.

یکی دیگر از برنامه‌های این کشور، توسعه ظرفیت پالایشگاهی است. ظرفیت فعلی پالایش نفت خام عمان ۲۹۲ هزار بشکه در روز است که تا پایان سال ۲۰۲۰ به ۵۲۲ هزار بشکه در روز افزایش خواهد یافت. یکی از راه‌های افزایش ظرفیت پالایش نفت خام در عمان استفاده از سرمایه‌گذاری مشترک در ساخت پالایشگاه است. پیش‌بینی می‌شود پروژه‌های در دست اجرا ظرفیت پالایش کشور عمان را رونق بخشد و با توجه به موقعیت جغرافیایی مناسب، سهم صادرات نفت خام و فرآورده‌های نفتی این کشور به کشورهای منطقه افزایش یابد. در حقیقت دولت عمان با افزایش

سرمایه‌گذاری در صنعت نفت و گاز این کشور به دنبال کسب سهم بیشتری در بازار جهانی نفت در رقابت با سایر اعضای اوپک به‌ویژه عربستان و کویت است.

عمان هم‌اکنون در حال ساخت یک پالایشگاه با ظرفیت ۲۴۰ هزار بشکه در روز در شهر الدقم است. این پالایشگاه براساس یک سرمایه‌گذاری مشترک (۵۰-۵۰) با همکاری کویت و عمان ساخته خواهد شد. در ادامه برنامه‌های توسعه نفتی عمان، اخیراً تفاهمنامه‌ای را با وزارت نفت عراق در بخش نفت و گاز به امضا رسانده است. هدف از این تفاهمنامه تقویت روابط دو کشور در صنعت نفت و گاز است. این تفاهمنامه شامل چشم‌انداز همکاری و سرمایه‌گذاری در اکتشاف و تولید نفت خام و گاز طبیعی نیز می‌شود. مهم‌ترین بخش همکاری عراق و عمان در بخش پالایشی و ساخت پالایشگاه در عمان با همکاری عراق است. همچنین علاوه بر پالایش، ایجاد زیرساخت‌های ذخیره‌سازی برای نفت خام و فراورده‌های پالایشی از جمله اهداف ذکر شده در این تفاهمنامه است. در این راستا دو کشور در حال مذاکره در مورد امکان ساخت یک پالایشگاه مشترک در عمان برای پالایش نفت خام وارداتی از عراق هستند. در واقع، هدف از ساخت پالایشگاه با مشارکت عراق، واردات نفت خام از عراق، تأمین نیاز داخلی عمان^۱ و صادرات فراورده‌های نفتی به عراق است. بخش عمده صادرات نفت عمان برای بازارهای آسیا و در درجه اول برای کشورهای چین، ژاپن و تایوان در نظر گرفته شده است. توسعه قابل توجه ظرفیت پالایشی عمان در سال ۲۰۱۷ (توسعه پالایشگاه صحار) و مجدداً در سال ۲۰۲۱ (افتتاح و بهره‌برداری از پالایشگاه جدید الدقم)، باعث افزایش تقاضای داخلی نفت خام و کاهش توان صادراتی این کشور

۱. پیش‌بینی می‌شود مصرف فراورده‌های نفتی عمان در فاصله سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۸ سالانه ۲/۹ درصد رشد داشته باشد. مصرف از ۲۰۰ هزار بشکه در روز در سال ۲۰۱۸ به ۲۴۶ هزار بشکه در روز در سال ۲۰۲۸ خواهد رسید.

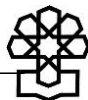

خواهد شد. در سال ۲۰۱۸، خالص صادرات فرآورده‌های نفتی عمان در حدود ۹۰ هزار بشکه در روز بوده است. اما با افزایش ظرفیت پالایشی در پالایشگاه صحار، تکمیل پالایشگاه الدقم و ساخت پالایشگاه جدید با همکاری عراق، وضعیت صادرات فرآورده‌های نفتی عمان در سال‌های بعد تقویت خواهد شد. پیش‌بینی می‌شود که کل صادرات این کشور در سال ۲۰۲۱ به حدود ۲۱۰ هزار بشکه در روز برسد.

از جمله همکاری‌های عمان در سال‌های اخیر تلاش برای واردات گاز از ایران بوده است. این کشور در ماه مارس سال ۲۰۱۴ قرارداد سرمایه‌گذاری ۲۵ ساله گازی با مبلغ ۶۰ میلیارد دلار با ایران امضا کرد. بر این اساس از طریق یک خط لوله ۲۶۰ کیلومتری، ایران می‌توانست سالانه ۱۰ میلیارد مترمکعب گاز به عمان صادر کند. همچنین براساس مذاکرات انجام شده بین دو کشور، قرار بود بخشی از گاز تحویلی برای تولید ال‌ان‌جی در تأسیسات ال‌ان‌جی عمان مورد استفاده قرار گیرد و ایران بتواند با صادرات تولیدات ال‌ان‌جی این مجتمع به صادرکننده ال‌ان‌جی تبدیل شود. این قرارداد هنوز عملیاتی نشده و تاکنون خط لوله ایران - عمان پیشرفت خاصی نداشته است. این دو کشور همچنین در مورد توسعه مشترک میادین گازی فراساحلی عمان و گسترش تجارت و همکاری در زمینه نفت و گاز نیز مذاکراتی داشته‌اند. این شرایط فرصت مناسبی برای ایران در شرایط فعلی کشور می‌تواند باشد اما به دلیل نهایبی نشدن و عدم اجرای قرارداد صادرات گاز، این فرصت از دست رفته است، زیرا دولت عمان در راستای اجرای برنامه‌های توسعه نفت و گاز خود به دنبال سایر منابع و کشورها خواهد رفت تا بتوانند نیاز انرژی خود را مرتفع کند و این امر تهدیدی برای سهم تجارت ایران در بازار نفت و گاز خواهد بود.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

دولت عمان به دنبال افزایش سهم صادرات نفت خام، گاز طبیعی و فراورده‌های نفتی است، اما این مسئله نیازمند سرمایه و نفت خام است. از طرفی به دلیل روند فزاینده مصرف انرژی (برق و فراورده‌های نفتی) در داخل کشور نیازمند افزایش تولید نفت و گاز و فراورده‌های پالایشی است. لذا برای تحقق این هدف به دنبال سرمایه‌گذاری مشترک با شرکت‌های بین‌المللی و کشورهای نفتی منطقه است. بنابراین شرایط ورود سرمایه‌گذاران خارجی به صنعت نفت و گاز خود را فراهم کرده و در تلاش است تا با همکاری شرکت‌ها و کشورهای دارنده ذخایر نفت و گاز به اهداف خود (تأمین نیاز داخل و افزایش سهم صادرات در بازار نفت) دست یابد. از جمله مهم‌ترین تلاش‌های این کشور تکمیل پروژه‌های ذخیره‌سازی نفت خام و توسعه ظرفیت پالایشگاهی با همکاری کشورهای نفتی منطقه از جمله عراق و کویت در شهر الدقم است. با سرمایه‌گذاری مشترک این کشورها علاوه بر ساخت پالایشگاه، نفت خام خوراک مورد نیاز پالایشگاه‌های جدید را نیز از طریق همین کشورها تأمین خواهد کرد. این پروژه تجارت نفت خام را برای دولت عمان انعطاف‌پذیر کرده و با اضافه شدن محصولات پتروشیمی و فراورده‌های پالایشی، اقتصاد این کشور متنوع‌تر خواهد شد. در واقع، توسعه پایانه نفت خام رأس‌المركز دسترسی به بازارهای آفریقا، خاور دور و جنوب آسیا را برای عمان فراهم کرد و این منطقه یک هاب یا مرکز اصلی ذخیره‌سازی نفت خام برای تولیدکنندگان نفت خام منطقه خواهد شد. هم‌چنین عمان در حال توسعه تأسیسات ال‌ان‌جی است. لذا ایران جهت استفاده حداکثری از این فرصت باید هر چه سریع‌تر قرارداد صادرات گاز خود را عملیاتی کند. یکی از تهدیدها برای ایران در زمینه تجارت نفت و گاز، نداشتن بازاریابی فعال و برای صادرات نفت و گاز به‌ویژه در شرایط کنونی تحریم است. در حال حاضر، سهم بازار ایران از

صادرات جهانی گاز کمتر از ۲ درصد است^۱ که با توجه به منابع و موقعیت ایران، سهم بسیار ناچیزی است و جا دارد برای بهبود جایگاه ایران در بازار جهانی گاز تلاش بیشتری صورت گیرد. بنابراین تلاش برای افزایش سهم بازار گاز و فراورده‌های نفتی در کشورهای منطقه فرصت مغتنمی برای جبران کاهش درآمدهای نفتی و حفظ و ارتقای جایگاه ایران در بازار جهانی نفت و گاز خواهد بود.

منابع و مآخذ

1. IMF, World Economic Outlook, July 2019.
2. OECD, World Economic Outlook, May 2019.
3. OPEC, Oil market report, August 2019.
4. OPEC, Oil market report, August 2018.
5. IEA, Oil market report, August 2019.
6. IEA, Oil market report, August 2018.
7. EIA, Short-Term Energy Outlook, August 2019.
8. EIA, Short-Term Energy Outlook, August 2018.
9. Bloomberg, Us-China trade war timeline, 2019.
10. IEA. (9th August 2019). "Monthly Oil Market Report", Retrieved from www.opec.org
11. Opec. (9th August 2019). "Oil Market Report", Retrieved from www.iea.com
12. Oman Oil & Gas Report, 2019, www.fitchsolutions.com.
13. BP Statistical 2018.

شماره مسلسل: ۱۶۶۱۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: ماهنامه تحلیلی انرژی (۲۴) دوره دهم

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه انرژی)

تهیه‌کننده: زهرا جعفری

همکاران: گروه کارشناسی مطالعات انرژی

ناظران علمی: حسین افشین، علی اصغر اژدری، فریدون اسعدی

واژه‌های کلیدی:

۱. عمان

۲. عرضه و تقاضای نفت

۳. رشد اقتصادی

۴. قیمت

۵. پیش‌بینی نفت

تاریخ انتشار: ۱۳۹۸/۷/۱